

TE, de ziel van karate-do

De vorige keer schreef ik over 'Do', de term uit het woord 'karate-do'. De zoektocht naar zelfperfectie en de wijze waarop dit allemaal kan geschieden. Dit artikel gaat over 'Te'. Nogmaals, heel kort door de bocht, betekent Karate-do: de weg van de lege hand. 'Te'. Echter net zoals 'Do' heeft 'Te' vele betekenissen.

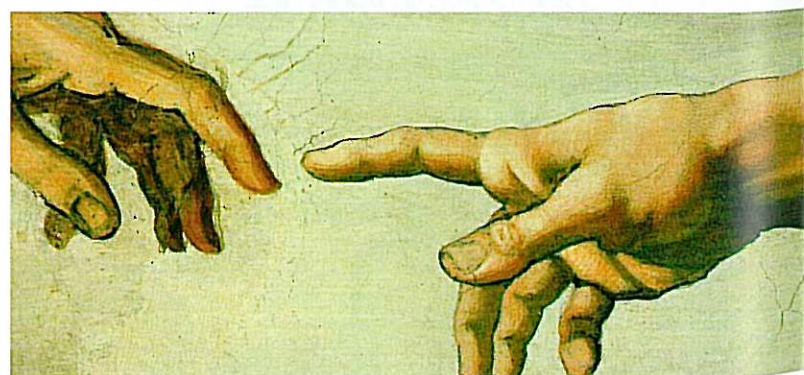
Het Nederlandse woord 'hand' heeft ook vele betekenissen: 'Wie heeft daar de hand in gehad?' 'Dat is een handig joch.' 'Ik heb hem in de hand.' 'Hij heeft er de hand in gehad.' 'Hij heeft de hand mee in het spel.' 'Van hoger hand.' 'Hij houdt de hand op zijn zak.' 'Van iemands hand vliegen.' 'Iemand iets aan de hand doen.' En zo zijn er nog vele voorbeelden. Blijkbaar zijn handen erg belangrijk, niet alleen fysiek maar ook mentaal en spiritueel.

Van Tang naar Te

Voor karate begon het eigenlijk allemaal in Okinawa, het grootste eiland van de Ryukyu eilanden. Deze eilanden, aaneengesloten als een soort ketting, zijn te vinden in de Oost-Chinese Zee ten zuidwesten van Kyushu (Japan). Men denkt dat in de 7e eeuw Chinese vechtkunsten geïntroduceerd werden door Taoïstische en Boeddhistische monniken. Deze vechstijlen werden op Okinawa verder ontwikkeld tot 'Te' of 'Ti'. In de 14e eeuw combineerde men deze stijlen met het Chinese Chuan Fa. Deze combinatie werd soms 'Tang' (Chinese hand) genoemd en meestal noemde men dit 'To-te' (Okinawa hand). In 1477 werd de beoefening van vechtkunsten verboden door koning Shō Shin. Het To-te werd hierna in het geheim beoefend. Het gevolg hiervan was dat ook alle verhalen hierover in nevelen waren gehuld. In 1609 werd dit verbod nog eens bevestigd door de Japanse samoerai die, vanuit Satsuma, Okinawa hadden bezet. In de 18e eeuw waren er drie hoofdstijlen: 'Naha-te', 'Shuri-te' en 'Tomari-te', genoemd naar de drie plaatsen waar deze stijlen werden beoefend. De beoefenaars van deze drie stijlen hebben de basis gevormd voor het moderne karate. Eén van deze beoefenaars was sensei Yasutsune Azato. Hij vertelde aan Gichin Funakoshi dat je je handen moest ontwikkelen tot zwaarden. Het woord 'Te' komt in de geschiedenis steeds terug.

De hand van God

Er bestaat een symbolische relatie tussen religie en vechtkunsten. Het is een feit dat veel krijgskunsten zijn ontstaan

BOVEN: HET JAPANESE KARAKTER 'TE'; MIDDEN: KATORI SHRINE;
ONDER: DETAIL DE SCHEPPING VAN ADAM DOOR MICHELANGELO.

in de omgeving van beroemde, aan Shinto Goden gewijde, tempels. Voorbeelden hiervan zijn Kashima en Katori. De Katori Shinto Ryu, een gewapende krijgskunst, is een dergelijk goddelijk geschenk. Religieuze motieven spelen een rol in het beoefenen van een vechtkunst. Het groetprotocol aan het begin van de karateles is hier een voorbeeld van. Overigens vraag ik mij af of deze motieven een zodanige rol spelen dat de karateka uiteindelijk de wapens (handen) neerlegt en zijn leven gaat wijden aan meditatie en onthouding van alle zingenot. Van oudsher hebben Aziatische goddiesten een band met vechters. Boeddha behoorde tot de krijgerskaste, de heilige geschriften van het hindoeïsme waren heldendichten over krijgers. De Khan, de grote leider van de krijgshaftige Mongolen, was ook boeddhist. Naast de door hem ontkende bloederige veldslagen bouwde hij ook kloosters en tempels. Toch zijn de Aziaten daarin niet bijzonder. Keltische en Germaanse oorlogen werden ook gevoerd uit naam van goden. Het is bekend dat Keltische rituelen werden gebruikt om beter te vechten. Ook het christendom had banden met ridders, zoals bijvoorbeeld de religieuze ridderorde van de tempeliers.

De Aziatische godsdiensten gaan er van uit dat door de schepping een universele, goddelijke energie aanwezig is. Daar zijn vele namen voor, zoals 'kami', 'prana' en 'chi'. De term 'chi' wordt het meest gebruikt in de vechtkunsten. Ook in bewegingskunsten en oosterse gezondheidsvormen zoals Tai Chi en Reiki komt deze term voor. Reiki is een vorm van werken met universele energie. In deze vorm wordt de energie doorgegeven via de handen. Eigenlijk is dit handoplegging. Bij karate wordt ook gebruik gemaakt van deze universele energie en dat heet 'ki'. Door oefeningen en meditaties kan men deze energie tot zich nemen. Deze energie wordt gebruikt in het gevecht, om zich te concentreren, snelheid te ontwikkelen en de tegenstander uit te schakelen. De energie gaat meestal door de handen naar de tegenstander. In feite wordt karate gebruikt voor het doorgeven van energie.

Karate handen zijn wapens

Je kunt met je handen vele wapens maken. De vuist wordt het meest gebruikt. De shuto, letterlijk vertaald 'meshand', wordt ook vaak gebruikt. Het traditionele karate kent vele handvormen, zoals 'haito', 'haishu', 'hiraken', 'ipponkun', 'nakadakaken', 'nukite', 'teshiho' (of 'shotei'), 'nodewa' en 'tohe'. Wanneer deze goed worden uitgevoerd, zijn ze levensgevaarlijk. Het oefenen van deze technieken werd in China en Okinawa met kata's gedaan. De vorm 'Vuisten van Daruma' is hier een voorbeeld van. Bij de overdracht van het kata van China naar Okinawa zijn er dingen verloren gegaan. Ook heeft bijvoorbeeld Gichin Funakoshi bij de introductie van het karate in Japan zaken uit kata's weggelaten of anders geïnterpreteerd wegens de chinahaat. Iedereen die kata overbrengt, vooral de handtechnieken, brengt daar bewust

en onbewust veranderingen in aan. Van origine hadden handbewegingen niet alleen geweldsaspecten, maar ook esoterische aspecten.

In 1871 werd Okinawa samengevoegd met Japan. Hierdoor werd dit eiland meegetrokken in de moderne wereld waarin de vechtkunst eigenlijk geen plaats had. Okinawa-te genoot geen belangstelling. Men moest zich aanpassen aan deze wereld waarin sport een hoog goed was. Het Okinawa-te veranderde men van een dodelijk wapen naar educatieve kunst. Anko Itosu zag dit goed in en verving onder meer openhandtechnieken door vuisten, omdat deze minder gevaarlijk bleken. Daarom is het nu onjuist om elke beweging in kata te interpreteren in termen van gevecht. De vijf pinan's (heian) zijn hiervan een goed voorbeeld. Deze kata's zijn louter educatief bedoeld. Tegenwoordig is kata een spel van schoonheid. Weinig hogere kata's hebben nog de traditionele handtechnieken om tegenstanders te doden of te beschadigen.

Het zien van deze technieken kan voor een leek uitnodigend werken om karate te gaan beoefenen. Ik kan mij ook heel goed voorstellen toen Hans Harthoorn in 1962 te Antwerpen sensei Hiroshi Shirai het kata Unsu, een kata met veel openhandtechnieken, zag demonstreren, hierdoor geïnspireerd raakte om karate te gaan doen. Aardig om hierbij te vermelden is dat hij de eerste Nederlander was die kennismaakte met het Shotokankarate.

Ikzelf vind openhandtechnieken geweldig. Om deze technieken goed te kunnen beheersen moet je ze blijven trainen en uitproberen. Het trainen daarvan houdt nooit op. Training evolueert, al naar gelang het doel dat je je stelt. Openhandtechnieken uitvoeren zijn een verrijking van je karate. Als je lang karate traint, ontdek je de waarde van 'te'. Ik visualiseer dat 'ki' rechtsreeks vanuit mijn handen naar de tegenstander gaat. Misschien dat ik daarmee de essentie van het oude karate raak.

Men zegt vaak dat kata de ziel van de gevechtscunst is. Ik beweer dat de openhandtechniek de ziel van het karate is. ☺

> André Brockbernd

Bronvermelding

Hagakure, the book of the samurai
Inazo Nitobe, *Bushido: The Soul of Japan. A Classic Essay on Samurai Ethics*;
Donn F. Draeger, *Comprehensive Asian Fighting Arts*;
Motohisa Yamakage, *The Essence of Shinto, Japan's Spiritual Heart*;
Gichin Funakoshi, *Karate-Do, My Way of Life*
Bishop, *The essence of karatedo*